

مقدمه

رشد دانش بشری و نیاز به ثبت آن، به تدریج، بشر را به سوی نوشتن و ثبت دانسته‌ها سوق داد تا جایی که قرن هاست که فرهنگ حاکم بر دنیا، فرهنگی نوشتار بنیاد است. بنابراین کتاب‌هایی برای ثبت و انتقال دانش تألیف شد که در بردارنده دانش‌های زمان است. به تدریج با گسترش دانش‌ها بعضی مؤلفان در تألیفات خود، به دسته‌بندی و خلاصه‌سازی دانش‌ها پرداختند. بدین ترتیب کتب چند دانشی نخستین شکل گرفتند که شکل نوین آن را امروزه دانشنامه می‌نامند. دانشنامه نویسی امروزه در جهان به عنوان یک رسانه فرهنگی معتبر، بسیار گسترده و فراگیر شده است. دانشنامه، دایره‌المعارف یا فرهنگ نامه خلاصه مکتوبی است از دانش، که در قالب مقاله، تمام موضوعات مورد علاقه و در اندیشه بشر را به طور اجمالی، مختصر و جامع، شرح و توصیف می‌کند. تاریخچه بسیار طولانی دانشنامه نویسی به مفهوم عام آن را می‌توان در میان تمدن‌های مختلف در طول تاریخ جستجو کرد. البته این فرایند در این مسیر همواره روندی رو به رشد و تکاملی داشته و اندک اندک امتیازات بیشتری یافته است. دانشنامه‌های نخستین با هدف مطالعه و بررسی مستمر و به وسیله افرادی واحد تهیه می‌شدند و به گونه‌ای فراهم می‌آمدند که جنبه متن درسی داشته باشند به این سبب با دانشنامه‌های امروزی، که عمدتاً به عنوان مرجع به کار می‌روند و حاصل کار گروهی هستند، تفاوت دارند.

تعریف دانشنامه

دانشنامه (Encyclopedia)، اثر مرجعی است که اطلاعاتی در یک سلسله موضوعات ارائه می‌کند. دانشنامه‌ها می‌توانند بسیاری از زمینه‌های مورد توجه را در بر بگیرند، یا اینکه بر یک زمینه مطالعاتی ویژه مانند یک ناحیه جغرافیایی، یک گروه نژادی و یا یک رشته دانشگاهی متمرکز شده باشند. بیشتر دانشنامه‌ها دارای صدها و یا هزاران مقاله هستند که هر کدام به مبحث مجزایی می‌پردازند. بیشتر مقالات شامل شکل، نقشه، تصویر یا سایر عناصر رسانه‌ای هستند که در درک مفاهیم به خواننده یاری می‌رسانند برای چندین قرن دانشنامه‌ها بصورت مجموعه‌های چند جلدی کتاب منتشر می‌شدند، لیکن در انتهای قرن بیستم میلادی به اشکال جدیدی همچون سی دی، دی وی دی و بر روی اینترنت ظاهر گشتند. عبارت *دانشنامه* (encyclopedia) به معنی آموزش جامع بوده و در ابتدا به مجموعه دستورالعمل‌هایی در همه شاخه‌های دانش و یا آموزش‌های جامع در یک موضوع تخصصی اطلاق می‌شد. این مفهوم منجر به ایده جمع‌آوری مواد اطلاعاتی درباره چنین دستورالعمل‌هایی بصورت یک اثر واحد گشت که در آن محتوا و روابط هنرها و علوم مختلف بطور نظام یافته توضیح داده شدند. تلاش برای تولید کتابهایی از این دست به بیش از ۲۰۰۰ سال قبل باز می‌گردد، لیکن مفهوم دانشنامه تا قرن شانزدهم میلادی به چنین آثاری اطلاق نگشته بود. دانشنامه یا کتاب مرجع، در این طرح، کتابی است که برای بدست آوردن اطلاعات، دانستنی‌ها و مهارت‌هایی درباره موضوع، پدیده، شخص، مکان، تاریخ، حوزه، محور، زمینه و... به آن مراجعه می‌شود.

اهمیت و ضرورت تألیف و تدوین دانشنامه

این کتاب مرجع می‌تواند در شکل‌گیری و اجرای مناسب برنامه‌ها، طرح‌ها و فعالیت‌های گوناگون هم به تصمیم‌گیران و هم به تصمیم‌سازان و هم به اساتید، پژوهشگران، صاحب‌نظران، دانشجویان و دیگر علاقه‌مندان این حوزه کمک موثری نماید. با تهیه و تدوین دانشنامه انجمن قصادست، دانش‌ها، نگرش‌ها و مهارت‌های موجود در این حوزه، ضمن توصیف، تحلیل و مقایسه شود و تفاوت‌های آنها در هر محور، مورد بحث قرار گرفته و ارائه شود.